

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.Драгоманова
ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра загально-технічних дисциплін та охорони праці**

**МАТЕРІАЛИ ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ:
НАУКА, ТЕХНОЛОГІЇ, ЗАСТОСУВАННЯ»**

Київ, 28 листопада 2018 р.

КИЇВ – 2018

УДК 620.91: 621.31 (063)

Е90

Енергоефективність: наука, технології, застосування: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет конференції, Київ, 28 листопада 2018 р.
– Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018. – 64 с.

*Друкується згідно з ухвалою Вченої ради
Інженерно-педагогічного факультету
НПУ імені М.П.Драгоманова,
протокол № 5 від 5 грудня 2018 р.*

Збірник містить матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет конференції «Енергоефективність: наука, технології, застосування». В рамках конференції розглянуто сучасний стан та перспективи використання енергоефективних технологій, раціонального використання енергії, технології отримання енергії з відновлювальних джерел та екологічні аспекти реалізації новітніх технологій.

Редакційна колегія:

- А.В. Касперський** – доктор педагогічних наук, професор, академік АНВШ України (голова, науковий редактор)
- Ю.В. Немченко** – кандидат педагогічних наук, доцент
- Д.Е. Кільдеров** – кандидат педагогічних наук, професор, декан Інженерно-педагогічного факультету
- Е.В. Компанець** – кандидат сільськогосподарських наук, доцент
- Н.М. Немченко** – викладач інформатики та інформаційних технологій Боярського НВК «Гімназія – ЗОШ I ступеня» (технічний секретар)

Організаційний комітет висловлює подяку інформаційним партнерам конференції, які поширили інформацію про роботу конференції на сторінках своїх інформаційних ресурсів.

© НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018

© Автори статей, 2018

ВИЗНАЧЕННЯ КОЕФІЦІЄНТА ВАГОМОСТІ ВИТРАТ ПАЛИВА ПОРШНЕВИМ ДВИГУНОМ ПРИ ОЦІНЮВАННІ РІВНЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЙОГО ЕКСПЛУАТАЦІЇ

С.О. Вамболь,

Доктор технічних наук, професор

О.М. Кондратенко,

Кандидат технічних наук

Д.В. Воробйова, студент

Р.А. Марчук, студент

*Національний університет цивільного
захисту України*

При аналізі спеціалізованої літератури, здійсненому в джерелі [1], єдиного підходу до механізму врахування значення масових годинних витрат палива G_f двигуном внутрішнього згоряння при критеріальному оцінюванні показників рівня екологічної безпеки процесу експлуатації енергетичних установок з таким двигуном не виявлено. У тому ж джерелі піддано аналізу вплив значення такого техніко-економічного показника роботи двигуна на усі інші фактори екологічної безпеки процесу його експлуатації. Крім того, вказане джерело містить результати аналізу й класифікацію критеріальних математичних апаратів з числа відомих, що придатні для здійснення такого оцінювання, які свідчать, що лише один з них враховує величину G_f – комплексний паливно-екологічний критерій K_{fe} , котрий описано у джерелі [2]. Однак, більш детальний аналіз такого апарату виявив неповноцінність величина G_f у складі критерію K_{fe} як фактора екологічної безпеки, на відміну від показників токсичності відпрацьованих газів – масових годинних викидів законодавчо нормованих політантів G_k , а саме твердих частинок GPM , оксидів азоту $GNOx$, незгорілих вуглеводнів $GCnHm$, монооксиду вуглецю GCO , що разом складають повний набір. При цьому їх вагомість визначається значенням безрозмірного показника відносної агресивності k -го політанта A_k , при чому $APM = 200$, $ANOx = 41,1$, $ACnHm = 3,2$, $ACO = 1,0$ [2], а сума показників повного набору таких політантів дорівнює $\sum A_k = APM + ANOx + ACnHm + + ACO = 200 + 41,1 + 3,2 + 1,0 = 245,3$.

Для здійснення дослідження формулу для визначення по режимного значення критерію K_{fe} з [2] перетворено до виду формули (1).

$$K_{fe} = \frac{3600 \cdot M_{kp} \cdot n_{kv}}{9550 \cdot H_u \cdot G_f} \cdot \frac{3600 \cdot M_{kp} \cdot n_{kv} \cdot \sigma \cdot \delta \cdot \sum_{k=1}^h (A_k \cdot G_k)}{9550 \cdot H_u \cdot G_f^2 + 9550 \cdot H_u \cdot G_f \cdot \sigma \cdot \delta \cdot \sum_{k=1}^h (A_k \cdot G_k)} = \left| \sum_{k=1}^h (A_k \cdot G_k) \right| =$$

$$= \frac{3600 \cdot M_{кр} \cdot n_{кр}}{9550 \cdot H_u \cdot G_f} \cdot \left(1 - \frac{\sigma \cdot \delta \cdot \Sigma}{\sigma \cdot \delta \cdot \Sigma + G_f} \right) = \left| \begin{array}{l} D = \sigma \cdot \delta \cdot \Sigma + G_f \\ C = (G_f + 2 \cdot \sigma \cdot \delta \cdot \Sigma)^2 - 2 \cdot (\sigma \cdot \delta \cdot \Sigma)^2 \end{array} \right| = \frac{3600 \cdot M_{кр} \cdot n_{кр}}{9550 \cdot H_u \cdot D} \quad (1)$$

Авторами дослідження раніше вже пропонувався підхід до визначення вагомості складової критерію K_{fe} з використанням коефіцієнтом A_{fuel} , що має фізичний зміст, близький до фізичного змісту безрозмірного показника A_k . Такий коефіцієнт вагомості урівнює вирази для частинних похідних критерію K_{fe} за величиною масової годинної витрати палива двигуном $\partial K_{fe} / \partial G_f$ (формула (2)) та за величиною масового годинного викиду законодавчо нормованого полютанту з потоком його відпрацьованих газів $\partial K_{fe} / \partial G_k$ (формула (3)). Значення показника A_k у формулі (2), за якого буде виконуватись рівність $\partial K_{fe} / \partial G_f = \partial K_{fe} / \partial G_k$ і пропонувався вважати шуканим коефіцієнтом вагомості A_{fuel} , який визначається формулою (4).

$$\partial K_{fe} / \partial G_f = -K_{fe} / D \cdot C / G_f^2; \quad (1)$$

$$\partial K_{fe} / \partial G_k = -K_{fe} / D \cdot \sigma \cdot \delta \cdot A_k; \quad (2)$$

$$A_{fuel} = C / (G_f^2 \cdot \sigma \cdot \delta). \quad (3)$$

Однак, у даному дослідженні пропонується інший підхід до визначення шуканої вагомості паливної складової, а саме у якості її кількісної характеристики використовувати величину інтегрального коефіцієнта вагомості A_f , що є сумою значень звичайного коефіцієнту A_{fuel} та суми значень безрозмірних показників відносної агресивності повного набору законодавчо нормованих полютантів у ВГ ΣA_k , тобто за формулою (4).

$$A_f = A_{fuel} + \Sigma A_k. \quad (4)$$

Це зумовлено тим, що фактично джерелом викидів законодавчо нормованих полютантів у потоці ВГ ПДВЗ є недосконалість організації згоряння моторного палива, а при нульовому споживанні палива викиди полютантів двигуном відсутні. Тобто паливна складова критерію K_{fe} повністю зумовлює його екологічну складову, та відповідно інтегральний коефіцієнт вагомості паливної складової A_f має тим чи іншим способом включати величину ΣA_k , а величина A_{fuel} , і комплекс величин APM , $ANOx$, $ACnHm$ і ACO не є незалежними одне від одного.

Результати розрахункового оцінювання значення пропонованого інтегрального коефіцієнта вагомості A_f для всього поля робочих режимів авто тракторного дизеля Д21А1 (за ГОСТ 10150–2014 2Ч10,5/12) наведено на рис. 1 у виді сімейства гістограм. На тому ж рисунку наведено таку ж інформацію щодо величини відношення величини досліджуваного коефіцієнта вагомості до величини суми показників вагомості ΣA_k , тобто $A_f / \Sigma A_k$. Значення на рис. 1 отримані для базових значень величин $H_u = 42,7$ МДж/кг, $\sigma = 1,0$ і $f = 1,0$.

Результати досліджень на рис. 1 отримано як для випадку використання 100 % традиційного, так і для випадку 100 % альтернативного

моторного палива, а саме метилового ефіру рапсової олії. Врахування впливу виду споживаного палива на техніко-економічні й екологічні показники роботи двигуна здійснено на основі матеріалів дослідження [3].

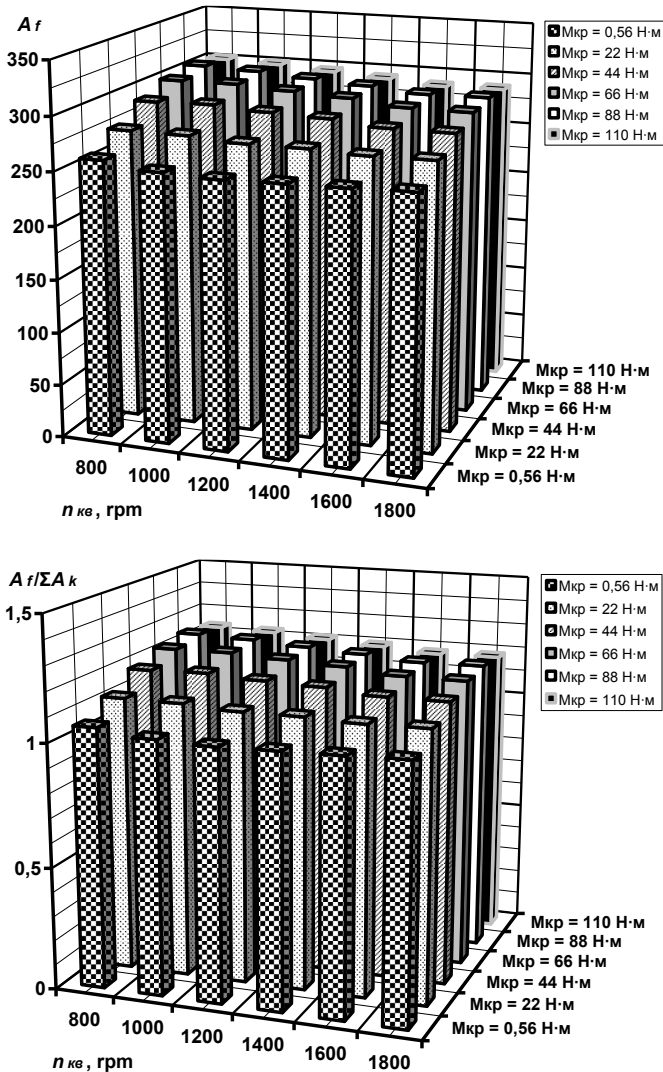

Рис. 1 – Гістограми значень коефіцієнта вагомості A_f та величини $A_f / \Sigma A_k$ для всього поля робочих режимів автотракторного дизеля 2410,5/12

На рис. 1 видно, що значення коефіцієнта A_f та величини $A_f / \Sigma A_k$ розподіляються по полю робочих режимів дизеля 2410,5/12 не-

рівномірно, а їх залежність від значень координат цього поля є нелінійною. Коефіцієнт A_f набуває значень у діапазоні від 251,4 (пкв = 1200 грт, $M_{кр} = 0,55 \text{ Н}\cdot\text{м}$ – режим А) до 305,3 (пкв = 800 грт і $M_{кр} = 88 \text{ Н}\cdot\text{м}$ – режим Б), тобто зростає у 1,2 рази зі зростанням величин Ne у 450 разів, величини $M_{кр}$ у 200 разів, величини $пкв$ у 2,3 рази, величини G_{fuel} у 9,8 разів, величини сумарного приведенного викиду законодавчо нормованих поллютантів $\Sigma(A_k \cdot G_k)$ у 21,7 рази. Значення величини $A_f/\Sigma A_k$ приймає значення від 1,025 (режим А) до 1,245 (режим Б), тобто зростає у 1,2 рази.

Таким чином, у дослідженні отримано кількісні (значення) та якісні (характер розподілу) характеристики вагомості витрат палива дизельним двигуном як фактора екологічної безпеки процесу його експлуатації.

Для подальших досліджень можливим є використання значень запропонованих величин, усереднене по всьому полю робочих режимів двигуна, які складають: $A_f = 283,7$; $A_f/\Sigma A_k = 1,157$.

Інформаційні джерела

1. Вамболь С.О., Вамболь В.В., Кондратенко О.М., Міщенко І.В. Критеріальне оцінювання рівня екологічної безпеки процесу експлуатації енергетичних установок : монографія. Харків, 2018. 320 с.
2. Парсаданов І.В. Підвищення якості і конкурентоспроможності дизелів на основі комплексного паливно-екологічного критерію : монографія. Харків, 2003. 244 с.
3. Левтеров А.М., Савицький В.Д. Покращення екологічних характеристик дизеля, що працює на біодизельних паливних композиціях. Автомобільний транспорт. 2015. Вип. 36. С. 110–117.

ОЦІНКА ВПЛИВУ ТЕХНОГЕННОГО ЗАБРУДНЕННЯ ДЕРЕВООБРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В.В. Батіг

*студент 2 курсу факультету природничо-географічної освіти та екології
НПУ імені М.П. Драгоманова*

Науковий керівник:

О.М. Лазебна, к.п.н., доцент

Сьогодні уже ніхто не ставить під сумнів, що господарська діяльність людини впливає на навколишнє середовище, погіршуючи його стан і створюючи життєво важливі для людства проблеми. Серед інших забруднювачем НПС є деревообробника промисловість разом із суміжними та допоміжними виробництвами. На разі, виконана на прикладі ДАХК "Ар-

ЗМІСТ

<i>Шевченко В.В.</i> Енергоефективність: реалії та перспективи сьогодення	3
<i>Кучменко О.М.</i> Державна політика України в сфері енергоефективності будівель	5
<i>Волошин О.Г.</i> Енергоефективність з позиції стратегії низьковуглецевого розвитку	7
<i>Ющенко Н.Л.</i> Математичне моделювання в реалізації програм енергомодернізації	9
<i>Касперський А.В.</i> Енергопостачання, енергозбереження та екологія	11
<i>Закусило А.І.</i> Теплові насоси: особливості використання в Україні	12
<i>Єрмаков С.В.</i> Передумови вирощування енергетичної верби в Україні	16
<i>Немченко Ю.В.</i> Вітрогенерація: принцип роботи та пріоритети Використання	19
<i>Арабаджи Н.С.</i> Енергія зі сміття: європейський досвід	22
<i>Скуйбіда А.В.</i> Сонячні панелі як ефективний метод енергозбереження	24
<i>Данильченко А.І.</i> Енергозбереження як один із напрямів екології	28
<i>Романюк Ю.Ф., Соломчак О.В., Савчин О.І.</i> Вплив опору нульового проводу на збільшення втрат потужності в трифазних лініях за різних режимів несиметрії	30
<i>Вамболь С.О., Кондратенко О.М., Воробйова Д.В., Марчук Р.А.</i> Дослідження паливно-екологічного ефекту переведення дизеля гібридного автомобіля на споживання біопалива за циклом ESC	34
<i>Соломчак О.В., Романюк Ю.Ф., Дубас О. І.</i> Вплив несиметрії навантаження фаз ліній електропередавання на економічність роботи електропостачальних систем	37
<i>Вамболь С.О., Кондратенко О.М., Воробйова Д.В., Марчук Р.А.</i> Визначення коефіцієнта вагомості витрат палива поршнеvim двигуном при оцінюванні рівня екологічної безпеки його експлуатації ...	40
<i>Батіг В.В., Лазебна О.М.</i> Оцінка впливу техногенного забруднення деревообробного підприємства	43
<i>Стахів Г.І., Соломчак О.В.</i> Підвищення енергоефективності верстата-гойдалки шляхом впровадження смарт системи керування	45
<i>Кустовський Є.О., Кустовська А.В.</i> Нетрадиційні види рослин як перспективні відновлювальні джерела енергії в Україні	49

<i>Кардаш Д.М., Дубовий В.І.</i> Енергозберігаючий спосіб оцінки та добору морозостійких рослин озимих зернових культур	51
<i>Дергаусов М.М.</i> Вопросы охраны окружающей среды на транспорте	54
<i>Бондаренко Л.І.</i> Просвітницька еколого-екскурсійна діяльність	55
<i>Семерня О.М.</i> Оцінка впливу на довкілля: огляд практикуму	57
<i>Козленко М.І., Литвин Т.Р.</i> Вільне програмне забезпечення моделювання термомодернізації приміщень	60

Наукове видання

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет конференції**

«ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ: НАУКА, ТЕХНОЛОГІЇ, ЗАСТОСУВАННЯ»

Київ, 28 листопада 2018 р.

Комп'ютерна верстка: Немченко Н.М.
Відповідальний за випуск: Немченко Ю.В.

За зміст публікацій, достовірність результатів
досліджень відповідальність несуть автори.
Матеріали друкуються в авторській редакції.

Підписано до друку 28.11.2018. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Verdana,
Умов. друк. арк. 2,7. Наклад 100 ек.

Адреса редакції:
проспект Леся Курбаса, 2а, м. Київ, 03680